Protocol dilemma's, incidenten en melding niet-integer handelen raadsleden

16 december 2022

Dit protocol gaat over integer handelen binnen de context van de gemeenteraad. We beschrijven het proces waarlangs dilemma's omtrent integer handelen en andere situaties waarin de integriteit van het handelen ter discussie staat, besproken kunnen worden door raadsleden. Het gaat daarbij om de hoofdlijn van het proces dat raadsleden kunnen doorlopen wanneer zij twijfels of dilemma's ervaren of wanneer zij een incident van niet-integer handelen herkennen en daarvan melding willen maken. Het gaat uitdrukkelijk niet over klachten of meldingen van inwoners over de integriteit van handelen door raadsleden. Klachten van buiten de raad worden niet in behandeling genomen (op grond van Hoofdstuk 9 Awb).

Basis integer handelen

Uitgangspunt is dat raadsleden integer zijn. De basis van integer handelen door raadsleden bestaat uit de wettelijke bepalingen, de gedragscode integer handelen, de bij aanvang van de raadsperiode afgelegde eed/belofte en de gezamenlijk ontwikkelde gedragsregels. Hoewel we uitgaan van de integriteit van raadsleden kan het *handelen* van raadsleden soms integriteitsrisico's met zich meebrengen. Integriteitsrisico's bevinden zich op een continue schaal van twijfel over integer handelen tot schending van geschreven of ongeschreven integriteitsregels.

De raad stelt de nieuwe gedragscode integer handelen voor raadsleden vast. Aan de ontwikkeling van de gedragscode ging een gezamenlijk proces vooraf. Belangrijke stappen in dit proces zijn diverse onderdelen van het inwerkprogramma en de start van het politieke seizoen 2022. Op deze momenten is gezamenlijk nagedacht over inhoud en proces om tot de nieuwe gedragscode en gedragsregels te komen.
De gedragscode voor raadsleden gaat niet alleen over de manier waarop raadsleden moeten omgaan met integriteitsrisico's en -schendingen, maar verwijst ook naar de gedragsregels: hoe gaan we *wel* met elkaar om. Vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid zorgt de raad voor jaarlijkse evaluatie en eventuele herziening van de gedragsregels.

In geval van twijfel/dilemma

Bij twijfel over de integriteit van een handeling, of het herkennen van een risico op dit gebied staan de raadsleden verschillende instrumenten ter beschikking. Belangrijk is dat raadsleden in het geval van twijfel of dilemma over de integriteit van een (toekomstige) handeling een open cultuur hanteren. Die open cultuur maakt dat raadsleden met elkaar spreken over twijfels en dilemma's die zij zelf ervaren of bij anderen menen te zien. Mocht het onderlinge gesprek de twijfels en dilemma's niet wegnemen dan staan ook andere mogelijkheden ter beschikking.
Zo kunnen raadsleden groepsgewijs, in commissieverband of in groepen naar gelang behoefte aan bespreking van het onderwerp, cases uit hun eigen praktijk of fictieve cases bespreken. Daarbij kunnen ze gebruik maken van het bij de opening van het politieke seizoen op 5 september 2022 aangereikte Afwegingskader waardevast handelen van Necker van Naem[1].
Met ingang van september 2022 bieden we raadsleden elk kwartaal (vrijwillige) intervisiegroepen waarin zij onder begeleiding praktijkcases met elkaar kunnen bespreken in een veilige omgeving.

Ook krijgen raadsleden beschikking over een onafhankelijke externe vertrouwenspersoon integriteit. Met deze vertrouwenspersoon kunnen raadsleden dilemma's en eventuele signalen of incidenten bespreken. De vertrouwenspersoon opereert, zoals gebruikelijk, in volstrekt vertrouwen. De vertrouwenspersoon functioneert in eerste instantie als klankbord, maar heeft ook een doorwijsfunctie.

Meldingen

De uitkomst van het hiervoor beschreven traject kan zijn dat een raadslid geen twijfel (meer) heeft en geen dilemma (meer) ervaart bij de handeling van een raadslid, maar een vermoeden heeft van handelen in strijd met de geschreven of ongeschreven integriteitsregels. Daarvan kan hij/zij (melder) melding doen bij de burgemeester in afschrift aan de griffier. Het raadslid in kwestie ontvangt van de griffier bericht dat een melding over hem/haar is gedaan met een korte omschrijving van de melding, maar zonder vermelding van de naam van de melder.

[1] Te vinden in iBabs (Documenten -> Informatie en handleidingen 2022-2026 -> Inwerkprogramma 2022–2026 -> 20220905 Opening Politiek Seizoen - Integriteit - Weerbare Democratie - Samenspel)

De griffier houdt voor elke melding een logboek bij. Dit logboek is uitsluitend door het raadslid in kwestie in te zien bij de griffier. Uitsluitend met instemming van het raadslid in kwestie is het logboek eventueel te gebruiken door derden.

Als gevolg van een melding
Na een melding treedt de burgemeester samen met de griffier zo spoedig mogelijk in overleg met het raadslid in kwestie. Indien de melding ook gedaan wordt door een raadslid treedt de burgemeester samen met de griffier ook in overleg met de melder. Burgemeester en griffier overwegen of een gezamenlijk gesprek met het raadslid in kwestie en de melder passend is voor de situatie. Indien dit overleg niet tot gemeenschappelijke instemming leidt dat een melding voldoende is opgelost, beslist de burgemeester gehoord zowel het raadslid in kwestie als de melder tot escalatie.

Externe integriteitstoets
Een extern bureau[2] behandelt de meldingen die in de vorige stap onvoldoende zijn opgelost. Voor de externe integriteitstoets hebben we contact met een onafhankelijk bureau, waarmee ook de gemeenten Groningen en Haarlem eenzelfde constructie hebben. We gaan er vanuit dat de externe integriteitstoets slechts in uitzonderlijke gevallen noodzakelijk is.
Het externe bureau dat de integriteitscommissie uitvoert brengt een advies uit over de melding aan zowel raadslid als burgemeester. Indien raadslid of burgemeester dit gewenst acht, wordt het advies (geanonimiseerd) door de burgemeester besproken met de commissie geloofsbrieven van de raad. De burgemeester stelt (na eventuele bespreking in de commissie geloofsbrieven) vast op welke wijze de melding en het advies nadere behandeling behoeven dan wel tot een gevolg moeten leiden (en bij wie).

Rapportage
De griffier maakt jaarlijks een overzicht van de inspanningen van de raad, burgemeester en griffie met betrekking tot het integriteitsbeleid van de raad. Dit overzicht wordt ook aangeboden aan de vertrouwenspersonen en de externe integriteitscommissie.

[2] Governance & Integrity (https://gi-nederland.com/)

GEMEENTERAAD

INTEGER HANDELEN ALS RAADSLID (JIJZELF EN COLLEGA-RAADSLEDEN)

